

Vysočinou po stopách husitských válek

Letos si připomínáme 600. výročí úmrtí husitského vojevůdce Jana Žižky z Trocnova, který skončil 11. října 1424 při obléhání Přibyslavi.

■ Lenka Kopčáková

Jak Žižka nikdy do Přibyslavi nevstoupil, ale jeho vojsko „sirotků“ Přibyslav dobylo. Byť pro Přibyslav rozporuplné výročí, historickému momentu přizpůsobila kulturní program letošního roku.

Až do 30. září se můžeme zúčastnit interaktivní dobrodružné soutěže s názvem Vysočinou po stopách husitských válek.

Takže máme tip na letní rodinné výlety. Památek souvisejících s Janem Žižkou z Trocnova a husity je v našem kraji překvapivě dost.

V Přibyslavi se můžeme inspirovat na dvou výstavách: Vysočinou po stopách husitských válek a Jan Žižka a Přibyslav. Právě zde se o jednotlivých vysočinských zastávkách Jana Žižky dozvíme nejvíce.

Výstavy najdeme až do 20. října v Městském muzeu na Bechyňově náměstí, v tzv. Kurfürstově domě, kde je také íčko. Na výstavách si můžeme říci o hrací kartičku a pravidla soutěže, pokud si je nestáhneme z webu: putovani-po-vysocine-zanem-zizkou. Na adrese najdeme i podrobnou mapu míst. Třeba jen u nás na Žďársku je osm takových

Tip na letní dobrodružnou soutěž

míst.

Proč se zapojit? Poznáme Kraj Vysočina i důležitou středověkou etapu českých dějin. A navíc hraje me o zajímavé ceny.

Potřebujeme však nasbírat minimálně 10 razítek v infocentrech, na zámcích, hradech, muzeích. A když razítko nebude? Pak památku vyfoťme a snímek pošleme na e-mail přibyslavského muzea (íčka). Pořadatelé ze zaslaných snímků uspořádají v roce 2025 výstavu. Orazítkovanou kartičku odevzdáme v přibyslavském infocentru, nebo ji pošleme poštou jako dopis.

Vyhodnocení soutěže proběhne 9. října v 17 hodin v Kurfürstově domě. Odměna čeká na všechny účastníky soutěže.

Slavnému vojevůdci se věnuje i letošní přibyslavské Letní kino a na 17. srpna v Přibyslavi plánují Středověký den s jarmarkem. Městem projde slavnostní průvod. Uvidíme husitský tábor a ukázky husitských strategií a bitevních taktik.

Inspirací tedy máme dost. Ale zpět k soutěži.

Žižka a husité na Žďársku

V našem regionu je osm míst, kte-

VOJEVŮDCE Jan Žižka na obraze od Jana Bratkovského. Zdroj: [Wikipedie](#)

rá mají spojitost s Žižkovým tažením a husitstvím. Se sháněním razítek můžeme začít právě zde.

Bývalý klášter ve Žďáře: V období husitských válek byl klášter vypleněn a ti řeholníci, kteří nestačili uniknout do Brna, byli většinou pobiti. V dalších letech klášter chátral. Na jeho obnově se v letech 1437–1439 zasloužil zemský správce Jiří z Kunštátu a z Poděbrad, pozdější český král a potomek zakladatele žďárského kláštera Bočka z Obrán. Mniši se vrátili zpět asi před rokem 1440.

Štarkov: **Skály** (též Štarkov,

někdy Starkov) jsou zříceninou hradu ze 14. století poblíž Nového Jimramova na Žďársku. Dcera majitele Žofka se provdala za Jana Tovačovského z Cimburka, který podporoval husity. Na přelomu let 1426–1427 vedl výpravu moravských husitů na východní Moravu, kde dobyla města Pterov, Nový Jičín, Fulnek, Odry a Hranice. V roce 1448 prodal Skály perňštejnskému purkrabímu Vaňkovi, který se však stal loupeživým rytířem, a proto byl hrad roku 1456 pobořen.

Hrad Zubštejn – kdysi patřil k nejvýznamnějším sídlům rodu pánů z Pernštejna a rozlohou mezi největší hradů na Moravě. Dnes je nápadnou hradní zříceninou na Bystricku a jedním z nejromantičtějších míst Vysočiny. Za husitských válek hrad utrpěl značné škody.

S husitstvím je na Žďársku spojen i **hrad Velké Meziříčí**, jehož pán Jiří z Kravař byl zastáncem moravského husitství. Majitelé **hradu Křižanova**, bratři Zikmund a Míloš z Křižanova podepsali stížný list české a moravské šlechty kostnickému koncilu proti upálení Jana Husa. Po jejich smrti tu byl pánem jejich příbuzný Jan z Meziříčí a z Křižanova, i on stál na straně kalichu. Za husitských válek hrad značně utrpěl. S husitstvím mají spojitost i dvě zříceniny středověkých tvrzí **Tasov** na Meziříčsku a **Jimramov** na Bystricku.

Otazníky kolem smrti Jana Žižky

Na co vlastně zemřel Jan Žižka z Trocnova? O tom odborníci polemizují. Nebylo to zraněním v boji, jak by se u velkého vojevůdce čekalo. Jak praví starý zápis, „bratr Jan Žižka se smrtelně roznemohl od hlízy“.

Symptom býval spojován s morem, při němž se hlízy tvoří zejména v tříselech a podpaží. Mor je silně nakažlivý, ale žádný z jeho věrných, kteří stáli u lože umírajícího, ne onemocněl. Další variantou byla otrava vojevůdce arsenikem. To ale vyloučila novodobá lékařská metoda atomové absorpční fotometrie kostní tkáně z Žižkovy lebky.

A tak se odborníci stále více přiklánějí k názoru profesora vnitřního lékařství Josefa Thomayera (1853–1927), který již před sto lety ztožnil „hlízu“ s nežitem, čili karbunklem.

Hnisavý kožní absces bývá způsoben bakteriemi stafylokoků nebo streptokoků. Může vyrůst až do velikosti pěsti. Nežít bez chirurgického ošetření a nasazení antibiotik by i dnes ohrozil na životě. A tak velký vojevůdce nejspíš zemřel na otravu krve.

Ale zpět k branám Přibyslavi před 600 lety. Když husitské vojsko vyrazilo na výpravu proti moravské katolické šlechtě, dne 23. září 1424 Žižka zavelel odbočit k Přibyslavi. Měl tu nevyřízené účty s majitelem hradu Čeněkem z Ronova.

Pan Čeněk se totiž spolu s bratrem Hynkem v roce 1421 účastnil Kut-

Od skonu husitského vojevůdce uplyne 600 let

nohorského tažení proti Chotěboři. Tam se onoho roku usídlily stovky táboritů. Velitelé (včetně Čenka) nechali bez milosti upálit ve stodolách na 300 Husových podporovatelů. To i navzdory slibům, že pokud se vzdají, budou ušetřeni.

Nyní tedy došlo na pomstu. Dne 7. října 1424 husité v čele s Janem Žižkou oblehli hrad Ronov poblíž Přibyslavi. Dobyli jej a Čeněk z Ronova nejspíš padl v boji.

Druhý den se Žižka pokusil vstoupit do Přibyslavi, ale její obránci napoprvé útok odrazili. Nechal proto město oblehnout a sám se již ve špatném stavu uchýlil do vojenského ležení poblíž vesnice Schönfeld. Zde Jan Žižka dne 11. října roku 1424 zemřel v náručí druha Michala Koudele z Žitenic.

O 450 let později, v době národního obrození, byl na tomto místě postaven Žižkův památník a vesnice byla v roce 1921 přejmenována na Žižkovo Pole. Ale nepředbíhejme.

Věrní v oněch říjnových dnech roku 1424 uložili mrtvého vojevůdce na hradě Ronov, odkud vypravili tělo k pohřbu do Hradce Králové. Vojsko si začalo říkat „sirotci“. Splnilo poslední Žižkův rozkaz – dobyt Přibyslav. A přitom si počínali velmi brutálně. Město vyrabovali a pobo-

ŽIŽKŮV skon na obraze Josefa Mánesa. Staré letopisy české. Zdroj: [Wikipedie](#)

řili i tamní hrad. Obyvatele, kteří nestačili utéci, nahnali do stodoly a upálili. Pak se stala Přibyslav na roky husitskou základnou.

Obdivovaný vojevůdce

Během národního obrození v 19. století se stal husitský vojevůdce Jan Žižka z Trocnova, coby spravedlivý boží mstitel a vojenský geniální strateg, jednou z nejvíce obdivovaných osobností českých dějin. Národ se hlásil k husitské tradici, velký podíl na jeho zidealizování měl spisovatel

Alois Jirásek.

Teprve v posledních desetiletích někteří odborníci připouštějí i odvrácenou tvář Žižkovy osobnosti.

V 19. století vzniklo Janu Žižkovi nejvíce pomníků. Jeho jezdeckou sochu má i husity poražený Přibyslav, která si letos připomíná 600. výročí úmrtí slavného vojevůdce.

Žižkova mohyla i socha

Poblíž Přibyslavi stojí Žižkova mohyla, připomíná místo smrti slavného vojevůdce. (Pokračování na str. 12)